

Scientific and educational periodical journal

“The Genesis of Genius”

**Based on
“The genesis of genius”**

Geneva, Switzerland, December 2015 # 5

"The genesis of genius" is the research and practice edition. It gives an opportunity for scientists and experts to get acquainted with achievements of the priority directions of modern science, to show the results of the researches, to exchange experience, to publish scientific articles that will promote productive scientific work, realization of creative potential, origin of new ideas and establishment of friendly relations and possibilities for cooperation. It includes the scientific articles of students, postdoctoral students, graduate students, research scientists of higher education institutions.

Journal "The genesis of genius" is published in Switzerland. Publication in foreign journals is equal to the publication in the list of Higher Attestation Commission's leading peer-reviewed scientific journals to report the main results of the thesis for the degree of doctor and candidate of sciences.

Scientific and educational journal; Geneva, Switzerland, December 2015 # 5, Volume 2.
Publishing Center of The international scientific association of economists "Consilium",
Geneva, 2015, p.150.

Journal "The genesis of genius" is issued 5 times a year.
The journal is reliably protected using special publishing technology.
Information about published articles is regularly provided to Russian Science Citation Index
(Contract No 14393).

Single photocopies of single chapters may be made for personal use as allowed by national copyright laws. Permission of the Publisher and payment of a fee is required for all other photocopying, including multiple or systematic copying, copying for advertising or promotional purposes, resale, and all forms of document delivery. Special rates are available for educational institutions that wish to make photocopies for non-profit educational classroom use. Permission of the Publisher is required for all other derivative works, including compilations and translations. Electronic Storage or Usage Permission of the Publisher is required to store or use electronically any material contained in this work, including any chapter or part of a chapter. Except as outlined above, no part of this work may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written permission of the Publisher.

Publishing Center: avenue Louis-Casai 79-81, 1216 Cointrin, Geneva, Switzerland.

Editorial opinion may be different from the views of the authors.

Please, request the editors' permission to reproduce the content published in the journal.

The international scientific association of economists "Consilium"

Web-page: www.isaec.info

E-mail: science@isaec.info

© Authors, 2015

© The international scientific association of economists "Consilium" 2015

BASIC CHALLENGES AND PROSPECTS OF THE RUSSIAN-CHINESE ECONOMIC CO-OPERATION.....85

Kristalinskaya Olga
*fourth year student
The Financial University under the Government
of the Russian Federation
Moscow, Russian Federation*

JURISTS SECTIONS:

Section 1. Administrative Law, Administrative Procedure.

THE NEW THEORY OF ADMINISTRATIVE LAW IN UKRAINE: TRENDS SHAPING.....88

Kolomoets Tatyana Aleksandrovna
*Doctor of Law, professor,
the dean of the Law Faculty of
Zaporizhzhya national university*

Section 2. Civil Procedure, Arbitration Proceedings.

**STATUS AND PLENARY POWERS SUPREME COURT OF UKRAINE
IN CONDITIONS JUDICIAL LAW REFORM OF UKRAINE.....92**

Ahmach Anna
*Ph.D., assistant of the Department of Civil process
Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine*

Section 3. Constitutional Law, Constitutional Legal Proceedings, Municipal Law.

**LEGISLATING AS A MECHANISM OF CHANGE MANAGEMENT
IN THE MUNICIPALITIES.....96**

Borisov A.S.
*PhD, Associate Professor
RANEPA
Orel, Russian Federation*

Komarevtseva O.O.
*1 post-graduate course direction
of preparation "Economy"
RANEPA
Orel, Russian Federation*

Fedotov A.I.
*master of Economics
RANEPA
Orel, Russian Federation*

**A THEORY AND PRACTICE OF CONSTITUTIONAL NORMS ARE
IN THE REAL DEMOCRACY.....98**

Lachinov Y.N.
*Candidate of Science,
Professor of Economic
Academia of finance and
of juridic (Moscow)*

UDC 347.9

STATUS AND PLENARY POWERS SUPREME COURT OF UKRAINE IN CONDITIONS JUDICIAL LAW REFORM OF UKRAINE

СТАТУС І ПОВНОВЖЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУДОВО-ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ УКРАЇНИ

Ahmach Anna

*Ph.D., assistant of the Department of Civil process
Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine*

Ахмач Ганна Михайлівна

*к.ю.н., асистент кафедри цивільного процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна*

Abstract. In article analyzed the problem theoretical and practical questions of the plenary powers Supreme Court of Ukraine in conditions judicial law reform. Bringing of changes in the active civil procedural legislation of Ukraine is offered.

Keywords: civil procedure, legal proceeding, Supreme Court of Ukraine, judicial law reform, civil procedural legislation.

Аннотация. В статье анализируются проблемные теоретические и практические вопросы полномочий Верховного Суда Украины в условиях судебного-правовой реформы. Предложено внесение изменений в действующее гражданское процессуальное законодательство Украины.

Ключевые слова: гражданский процесс, судопроизводство, Верховный Суд Украины, судебная-правовая реформа, гражданское процессуальное законодательство.

Анотація. У статті аналізуються проблемні теоретичні та практичні питання щодо повноважень Верховного Суду України в умовах судово-правової реформи. Запропоновано внесення змін до чинного цивільного процесуального законодавства України.

Ключові слова: цивільний процес, судочинство, Верховний Суд України, судово-правова реформа, цивільне процесуальне законодавство.

В Україні визнається і діє принцип верховенства права (частина перша статті 8 Конституції України). Конституційний Суд України у Рішенні від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 акцентував: «Верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо» (абзац другий підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини). Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях визначив окремі ознаки принципу верховенства права у розбудові національних систем правосуддя та здійсненні судочинства, яких мають дотримуватись держави – члени Ради Європи, що підписали Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Так, у справі «Пономарьов проти України» Європейський суд з прав людини наголосив, що «право на справедливий судовий розгляд, яке гарантовано пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, має розумітися у світлі преамбули

Конвенції, у відповідній частині якої зазначено, що верховенство права є спільною спадщиною Високих Договірних Сторін. Одним з фундаментальних аспектів верховенства права є принцип правової визначеності, який передбачає повагу до принципу *res judicata* – принципу остаточності рішень суду. Цей принцип стверджує, що жодна зі сторін не має права вимагати перегляду остаточного та обов'язкового рішення суду просто тому, що вона має на меті добитися нового слухання справи та нового її вирішення» (пункт 40 мотивувальної частини Рішення від 3 квітня 2008 року). У справі «Сокурєнко і Стригун проти України» Європейський суд з прав людини зазначив, що «стаття 6 Конвенції не зобов'язує держав – учасників Конвенції створювати апеляційні чи касаційні суди. Однак там, де такі суди існують, необхідно дотримуватись гарантій, визначених у статті 6» (пункт 22 мотивувальної частини Рішення від 20 липня 2006 року). Відповідно до принципу верховенства права питання розподілу правосудних повноважень між Верховним Судом України та вищими судами, визначення стадій судочинства та форм провадження мають бути під-

порядковані гарантіям права кожної людини на справедливий суд [1].

Верховний Суд України - найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції України, покликаний забезпечувати єдність судової практики, здійснювати правосуддя у порядку та спосіб, встановлені процесуальним законодавством України.

Право на судовий захист забезпечується конституційними гарантіями здійснення правосуддя судами, утвореними на підставі Конституції України, та у визначеному законом порядку. Конституційні положення, які стосуються питань системи судів загальної юрисдикції, містяться у розділі VIII «Правосуддя» Конституції України. Статтею 125 Основного Закону України визначено систему судів загальної юрисдикції в Україні. Верховний Суд України є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції, а вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі суди.

Дослідження правового статусу і повноважень Верховного Суду України в умовах судово-правової реформи в Україні є важливим критерієм ефективності діяльності Верховного Суду України, що підтверджує актуальність вибраної теми.

Проблемні теоретичні та практичні питання стосовно статусу і повноважень Верховного Суду України в умовах судово-правової реформи в Україні привертають увагу таких процесуалістів, як Вільгушинський М. Й., Гусаров К. В., Комаров В. В., Луспеник Д. Д., Попов О. І. та ін. Однак деякі питання, що охоплюються цією проблемою, зокрема, вироблення напрямків оптимізації повноважень Верховного Суду України з метою забезпечення єдності судової практики, виявлення недоліків у чинному законодавстві, та рекомендацій з його вдосконалення, залишаються дискусійними і потребують подальшого дослідження.

Метою дослідження є теоретично-правовий аналіз етапів формування статусу і повноважень Верховного Суду України в умовах судово-правової реформи, які входять у сферу полеміки науковців та юристів-практиків; визначення конкретних пропозицій з метою вдосконалення чинного цивільного процесуального законодавства.

Конституційний Суд України дійшов висновку, що правомірним може бути лише одноразове касаційне оскарження та перегляд рішень судів. Конституційний статус Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції не передбачає наділення його законодавцем повноваженнями касаційної інстанції щодо рішень вищих спеціалізованих судів, які реалізують повноваження касаційної інстанції. Визначення у частині другій статті 125 Конституції України Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції означає, що конституційний статус Верховного Суду України не передбачає наділення його законодавцем повноваженнями суду касаційної інстанції щодо рішень вищих спеціалізованих судів, які реалізують повноваження касаційної інстанції [1].

Законом України від 7 липня 2010 р. «Про судоустрій і статус суддів» (далі Закон) покладено початок черговому етапу судово-правової реформи в Україні. До прийняття Закону найвищий судовий орган в системі судів загальної юрисдикції – Верховний Суд України, займав нішу касаційної інстанції, він був переважаний справами, що негативно впливало на розгляд справ у розумні строки, ефективність реалізації ролі судової влади у державі.

В. В. Комаров справедливо зазначав, що через переважаність реалізація Верховним Судом України повноважень, наданих законом, стала неефективною, велику кількість справ Верховний Суд України не міг розглянути протягом розумного строку [2, с. 593]. К. В. Гусаров підтримав таку точку зору, підкреслював, що об'єктивному скороченню строків перегляду судових рішень буде сприяти функціонування вищих спеціалізованих судів як судів касаційної інстанції [3, с. 76]. В. В. Комаров також звертає увагу на втілення класичної моделі трьохінстанційності у цивільному судочинстві. Однак наявність Верховного Суду України розглядається як особливість цивільного судочинства, що відбиває специфічність чинної судової системи, - відповідно з законодавством про судоустрій та процесуальним законодавством Верховний Суд України, розглядаючи справи згідно до своїх повноважень, забезпечує в основному єдність судової практики [4, с. 83].

У літературі розглядається питання про офіційне тлумачення таких понять, як «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», надане Конституційним Судом України у Рішенні від 11.03.2010р. № 8-рп/2010, - конституційний статус Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції, не передбачає наділення його законодавцем повноваженнями касаційної інстанції щодо рішень вищих спеціалізованих судів, які реалізують повноваження касаційної інстанції. Європейський суд з прав людини у своєму рішенні у справі «Добертен проти Франції» зазначив, що держави-учасниці Ради Європи повинні організувати свою судову систему у такий спосіб, щоб їх суди і трибунали виконували кожен свою функцію, притаманну їм [5, с. 142-143].

У наукових дослідженнях загальнооб'язковість постанов Верховного Суду України розглядається в контексті їх прецедентного характеру як кроки у напрямку прийняття доктрини судового прецеденту вітчизняною правовою системою. Проте Попов О. І. таке прийняття визнається частковим, оскільки лише закріплення на законодавчому рівні обов'язковості правових позицій Верховного Суду України ще не може свідчити про наділення його правотворчими функціями. Робиться висновок про наявність в діяльності Верховного Суду України, поряд з правозастосовною, ознак конкретизації права (створення деталізованих правових позицій під час здійснення дій по усуненню неоднаковості у застосуванні правових норм). Крім того, робиться висновок про наявність певних шляхів реалізації в постановах Верховного Суду України

принципу правової визначеності, як невід'ємного компонента принципу верховенства права відносно однаковості застосування правових норм; закріплення на законодавчому рівні обов'язкового характеру правових позицій, викладених у постановах Верховного Суду України [6, с. 12-13].

Відповідно з положеннями Закону внесені зміни у Цивільний процесуальний кодекс України щодо діяльності Верховного Суду України, - глава 3 розділу V «Проведення у зв'язку з винятковими обставинами» викладена у новій редакції за назвою «Перегляд судових рішень Верховним Судом України». Нова редакція глави 3 розділу V ЦПК України пов'язана з суттєвими змінами судової системи відповідно з положеннями Закону.

Такими новелами є: зміна підстав перегляду судових рішень Верховним Судом України, скорочення кола осіб, які мають право на звернення про перегляд судових рішень Верховним Судом України; конкретизовані підстави для подання заяви про перегляд судових рішень; змінено порядок подання заяви про перегляд, підготовки справи до розгляду, формування колегії суддів та ін. Відповідно до Закону Верховний Суд України: здійснює правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом, а також аналіз судової статистики, узагальнення судової практики; надає висновки щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням судової системи України; надає висновки про наявність чи відсутність у діяннях, у яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину; вносить за зверненням Верховної Ради України письмове подання про неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я; звертається до Конституційного Суду України щодо конституційності законів, інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України; забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом; здійснює інші повноваження, визначені законом. До складу Верховного Суду України входять сорок вісім суддів, із числа яких обираються Голова Верховного Суду України та заступники Голови Верховного Суду України.

У Верховному Суді України діють чотири судові палати: в адміністративних справах, у господарських справах, у кримінальних справах, у цивільних справах, до складу яких входять судді відповідної спеціалізації (адміністративної, господарської, кримінальної, цивільної). Судові палати здійснюють правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом; аналізують судову статистику та вивчають судову практику, здійснюють узагальнення судової практики; здійснюють інші повноваження, передбачені законом.

Однак зазначена судова реформа мала певні недоліки: звужені повноваження Верховного Суду України, які не дозволяють йому в повній мірі відповідати

статусу найвищого судового органу у державі (Верховний Суд України не переглядав судових рішень у цивільних справах з підстав неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм процесуального права); Верховний Суд України не наділявся повноваженням надавати рекомендаційні роз'яснення іншим судам з питань застосування законодавства на основі узагальнення судової практики й аналізу даних судової статистики; особам, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, не надавалося право звернення із заявою про перегляд судового рішення до Верховного Суду України [6, с.8-9].

Порядок вирішення питання про допуск справи до провадження також викликав певні зауваження, - відповідно з положеннями ст. 360 ЦПК питання про допуск справи до провадження вирішувала колегія у складі п'яти суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, яка формувалася без участі суддів, що прийняли рішення, яке оскаржується. Виникала ситуація, коли один й той самий суд спочатку розглядав справу як касаційна інстанція, а потім вирішував питання про допуск цієї справи до провадження у Верховному Суді України. Однак цей самий суд є також і судом касаційної інстанції, попередній розгляд справи в якому визначається як необхідна умова для подальшого перегляду справи у Верховному Суді України. Отже виникали певні сумніви відносно доступності правосуддя [7, с. 55]. Як зазначає Н. Ю. Сакара, доступність правосуддя пов'язана не лише з фізичним доступом до суду й судових процедур, а також з захистом порушених прав і свобод за допомогою належних, тобто справедливих процедур [8, с. 48]

З прийняттям Закону України № 192-VIII від 12.02.2015 р. «Про забезпечення права на справедливий суд» відбулися позитивні зміни у діяльності Верховного Суду України – розширено коло підстав для подання заяви про перегляд судових рішень (зокрема, у випадку неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм процесуального права - при оскарженні судового рішення, яке перешкоджає подальшому провадженню у справі або яке прийнято з порушенням правил підсудності або встановленої законом компетенції судів щодо розгляду цивільних справ); змінений порядок подання заяви про перегляд судових рішень – заява подається безпосередньо до Верховного Суду України; допуск справи до провадження вирішується суддею-доповідачем Верховного Суду України. Ст. 360-7 викладена у новій редакції, яка надає можливість суддям нижчих інстанцій більшої самостійності при ухваленні рішень, - висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду України, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права; висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду України, враховуються

іншими судами загальної юрисдикції при застосуванні таких норм права, причому суд має право відступити від правової позиції, викладеної у висновках Верховного Суду України, з одночасним наведенням відповідних мотивів.

Однак деякі повноваження Верховного Суду України щодо досягнення єдності судової практики потребують подальшої оптимізації. М. Й. Вільгушинський справедливо звертає увагу на необхідність вирішення питання про обов'язкову участь у засіданнях пленуму вищих спеціалізованих судів представників вищих судів інших спеціалізацій та Верховного Суду України, запропоновано попереднє направляти до них проекти постанов пленуму, враховувати їх позиції, а прийняти постанови надсилати на їх адресу. Консолідація зусиль зазначених судів розглядається як потужний чинник у формуванні єдності стабільної судової практики як джерела права; таку співпрацю необхідно розпочати з визначення її критеріїв та напрямів [5, с. 145, 146].

Підводячи підсумки, запропоновано внести на-

ступні зміни щодо діяльності Верховного Суду України у цивільному судочинстві. З метою забезпечення конструктивної співпраці Верховного Суду України і Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у напрямі забезпечення єдності судової практики доцільно збільшити коло повноважень Верховного Суду України, зокрема уповноважити Верховний Суд України надавати Вищому спеціалізованому суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ рекомендаційні роз'яснення з питань застосування законодавства щодо вирішення справ цивільної юрисдикції; розглядати проблемні питання застосування норм права, - неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм процесуального права. Одним з критеріїв такої співпраці можуть бути визначені підстави для подання заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України, зазначені у ст. 355 Цивільного процесуального кодексу України.

Література

1. Рішення Конституційного Суду України № 8-рп/2010 по справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України
// Електронний ресурс: [http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/].
2. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: моногр. // В.В. Комаров, В.І. Тертишніков, В.В. Баранкова та ін.; за заг. Ред. В.В. Комарова. - Х.: Харків юрид., 2008. – 928 с.
3. Гусаров К.В. Реалізація окремих конституційних засад судової влади у цивільному процесуальному законодавстві України // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Випуск 3. Том 1, 2013. – С. 74-77.
4. Комаров В.В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України / В.В. Комаров. – Х.: Право, 2012. – 624 с.
5. Вільгушинський М. Й. Позапроцесуальні повноваження Верховного Суду України та вищих судів щодо забезпечення єдності судової практики // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2012. - № 3. – С. 142-146.
6. Попов О. І. Перегляд судових рішень у цивільних справах Верховним Судом України : автореф. Дис. ...канд. юрид. наук. : 12.00.03 – Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. – Харків, 2014. – 20 с.
7. Ахмач Г. М. Процесуальні особливості перегляду судових рішень Верховним Судом України // Підприємництво, господарство і право. – 2011. - № 10. - С. 53-56.
8. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах : монографія. – Х. : Право, 2010. – 256 с.